

styli 28 locus

Publicació d'Iniciativa Cultural de la Franja: una eina d'intercanvi literari

Iniciativa Cultural de la Franja

Publicació d'Iniciativa Cultural de la Franja

Direcció:

Merxe Llop
Mário Sasot

Consell de redacció:

Esteve Betrià
Pep Espluga
Loli Gimeno
Carme Messeguer
Ramon Mur
Artur Quintana

Disseny:

Esteve Betrià
Ricard Solana

Redacció

Sagrat Cor, 33
44610 CALACEIT
redaccio@tempsdefranja.org

Impressió i producció

Terès & Antolín s.c.
info@teresantolin.com

Dipòsit legal: TE-57/2009

INSTITUT RAMON MUNTANER
Fundació privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana

Folk, Rock, Punk i altres herbes

1. La música jove al Matarranya

Per fer un resum de la música jove al Matarranya dels últims vint-i-cinc anys haurem de fer referència de tres projectes de col·lectius: *Una roella al cor. Homenatge a Desideri Lombarte* (2002), *Sons del Matarranya. I Recopilatori de les músiques del Matarranya* (2007) i *Sons de la terra* (2011).

El primer treball, l'enregistrament d'un CD, va ser coordinat per Carles Terès i editat per l'Associació Cultural del Matarranya i es va dur a terme per recordar al poeta i escriptor pena-rogi. Els participants en l'enregistrament havien de recrear i

musicar els versos del desaparegut activista cultural el 1989. Hi participaren els tortosins Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries, el calaceità Miquel Blanc, la Coral de Beseit, el Duo Recapte i tres grups d'intèrprets que podem considerar de música jove matarranyenca: Túrnez & Sesé, Jean Pierre & Mallén i Los Draps. Túrnez & Sesé és un grup nascut el 2000 a partir d'un duo i que van dedicar el seu primer treball a recrear musicalment els poemes de Lombarte *Quedarà la paraula* (2002), amb què van guanyar el premi 'Sona9' en la categoria de cançó d'autor el 2001, i el Disc Català de l'any 2002. Poden considerar-se del territori perquè tenen casa a Torredarques. Jean-Pierre & Mallén són queretans que interpretaven cançons d'autor. El primer té l'estudi de gravació 'Aleatòria' i el segon ha seguit el responsable de la sala de música en viu La Barraca. Los Draps és el grup més important del panorama de música jove de la comarca del Matarranya. Constituint a Pena-roja el 1997 introdueix la dolçaina en el seu repertori de folk punk. Fins ara ha enregistrat quatre treballs: *Terra de frontera* (2000), *No mos fareu callar* (2006),

Un crit al vent (2008) i *La penúltima bala* (2017). El 2006 va rebre el premi a la millor cançó en llengua minoritària per «Cultura popular» en els VIII Premis de la Música Aragonesa. A part de l'homenatge a Lombarte, han participat en

els treballs col·lectius *Sons del Matarranya* i *Sons de la terra*.

El segon projecte musical coordinat per Marc Martí, que ha participat en diferents grups i editat també per ASCUMA, *Sons del Matarranya. I Recopilatori de les Músiques del Matarranya* es tracta

d'un CD doble on totes les cançons havien de ser interpretades en la llengua pròpia del territori. En este treball hi participaren vint-i-sis col·laboradors que aportaren cadascú una cançó, entre els que podem considerar com a músics joves matarranyencs tindriem: Los Draps, Azero, Negocio de cuervos, Matarranya in laif, Tranze, Notinkson, Temps al temps, Rakel, Tres en un sofà, Subatòmic, Grada 8 i Txirigol. Azero és un grup de rock amb influència del punk de la Codonyera format el 1996 que ha enregistrat un total de nou àlbums amb una trajectòria professional destacada i que molt ocasionalment canta en català. Negocio de cuervos és un grup de hard rock de Favara. Matarranya in laif constituït el 2005 a Vall-de-roures fan versions de música pop-rock i participaran posteriorment en el projecte de *Sons de la terra*. Tranze és un altre grup de rock de la Codonyera de curta trajectòria musical. Notinkson són pioners, amb Los Draps, del rock en la nostra llengua; quan van col·laborar en el projecte matarranyenc ja havien desaparegut del panorama musical i van reunir-se per gravar la seua aportació al treball. Temps al temps va formar-se el 2003 en-

tre Horta de Sant Joan i Arenys de Lledó. Interpreten música intimista de recreació poètica. Josep Guardia i Jordi Cortés van ser el duo fundacional fins que van incorporar-s'hi altres músics per acabar sent un grup. *Ratets* (2007) és el seu únic treball enregistrat que conté 11 temes, alguns amb poemes de Lombarte, Juli Micolau i Hèctor B. Moret. També van col·laborar en el treball *Sons de la terra*. Rakel és el duo que formen des del 2005 els germans calaceitans Raquel i Sergio Esteve, veu i guitarra respectivament. Fan versions de cantautors, boleros i pop anglès i també van participar a *Sons de la terra*. Subatòmic constituït per Raquel Esteve i Jean-Pierre Guitard, interpreten tecno-rock i, com els anteriors, van col·laborar a *Sons de la terra*. Tres en un sofà i Grada 8 són dos formacions entre Barcelona i Calaceit que interpreten música de jazz. L. L. T. (Los largos trinos) guitarrista de gran capacitat creativa, resident a Queretes que participa en diferents projectes musicals.

Sons del Matarranya. Grups musicals del Matarranya és un

projecte finalitzat el 2011, promocionat i coordinat pel Departament de Joventut de la Comarca del Matarranya. Com a resultat del mateix es va editar una guia de les agrupacions del territori que hi participaren i un CD amb un parell de temes interpretats per cada formació. A part dels músics que ja hem fet referència anteriorment, en tenim de nous. El grup de pop-rock Ya babé, originari de Queretes i constituït el 2007, format per Lorenzo Latorre, Fernando Mallén i Eva López com a nucli central, han enregistrat dos treballs: *Cerezas* (2015) i *Cantant a Desideri* (2017). A paso de buey, grup de rock format per tres músics: guitarra i veu, baix i bateria. De Vall-de-roures són Omeveigues, que interpreten punk rock en català i castellà i que gravaren *De l'hort al corral* (2016), dos dels seus membres Carlos Pina i Javier Segurana han anat formant part d'altres grups després de desfer-se l'agrupació. També de la capital del Matarranya és Halitosis, que interpretava punk rock i que va tindre una curta trajectòria musical, i el mateix va passar amb Arcaden.

Els tres treballs discogràfics van ser enregistrats als estudis Aleatoria a Queretes per Jean-Pierre Guitard i masteritzats per Lorenzo Latorre en LLT a la mateixa població. Tots dos han col·laborat en diferents projectes musicals. Per tant són productes totalment matarranyencs.

Després d'estos tres projectes que van influir en l'aparició de noves agrupacions musicals i cantautors, hi va haver el protagonisme dels locals de música en directe que van ajudar a

programar actuacions per promocionar els treballs editats a la comarca. A Queretes La Barraca, que funcionava des de la dècada dels setanta com a penya i des de 1998 com a pub de copes i música en viu, gestionada pel músic Fernando Mallén, que va ser molt important en el projecte *Sons del Matarranya* perquè aquí es van fer els concerts per publicitar el doble CD editat per ASCUMA. A Vall-de-roures, i després a Massalió, ha tingut la seu el Centre Social Autogestionat L'Argilaga constituït el 2017 que ha programat, entre altres activitats culturals i lúdiques, la música en directe. A Vall-de-roures, a partir de la Setmana Santa d'enguany, el Garden Inspira Street Food ha ofert una programació d'espectacle en viu a la seua terrassa. Una veterana convocatòria, el Franja Rock a Pena-roja, activa des del 2001 i organitzada per l'Associació de Jòvens, ha portat fins a la seua població la música en directe feta al Matarranya. Després de la crisi, a conseqüència de la pandèmia, la normalitat musical ha tornat als locals i festes del territori.

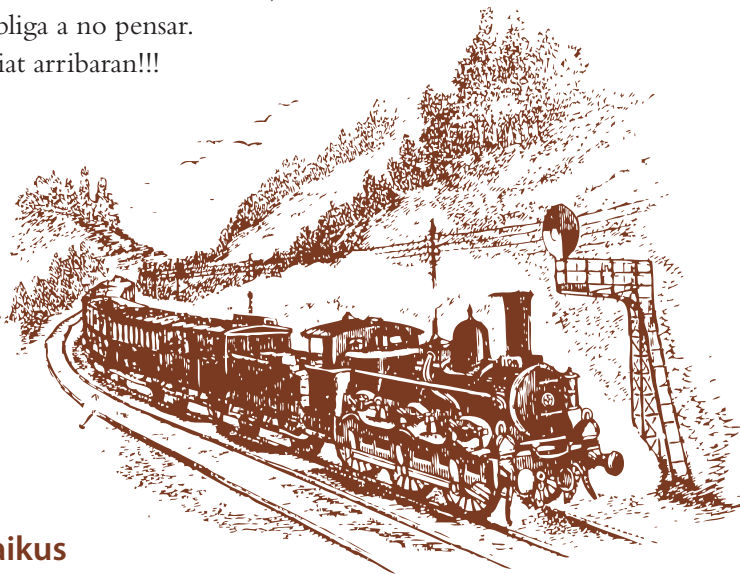

Los Draps a l'Aplec dels Ports de Villorejos, 2016

En esta última etapa musical han aparegut Eixam, grup nascut a Arenys de Lledó, post-hardcore i un poc de pop, alguns dels seus membres provinents altres grups matarranyencs. Fins ara han gravat dos treballs *Fulles* (2015) i *Laberints* (2018). Garres Altes, format el 2013, interpreten un repertori de pop rock. Alguns dels seus membres també toquen a Trini Tunes, constituït el 2016, que tenen temes propis i versions, tant en català com en castellà. De Vall-de-roures és el trio Shue que fan versions en format acústic. El grup Poble Nostrum interpreta punk rock avantguardista. Està format per tres músics que ja havien participat en d'altres agrupacions i han enregistrat *Welcome to Poble Nostrum* (2022). El grup Siixs de groove metal i hardcore de la Codonyera, format l'any passat, ha gravat un treball discogràfic *Vaciio* (2022). Kapi d'Azero, Jorge Pérez, fa concerts en acústic en solitari. Dels membres del grup Ya babé actuen com a duo Fer&Eva: Fernando aporta la guitarra i veu i Eva la veu. El seu repertori agrupa temes propis i versions. Lovazz és un altre duo procedent del mateix grup, format per Lorenzo a la guitarra i Eva la veu que interpreten música de jazz i bossa nova. Fernando Mallén també actua en solitari com a cantautor. A la Codonyera, la família Celma —Germán, Elsa, Mari Fe i José Antonio— compta amb una especial vocació i compromís amb la música d'arrel tradicional, a la web Rampa'l Cul es poden trobar algunes de les seues activitats.

Diari*Montse Cercós Farreny*

Aquell diari que no llegiràs,
 perquè no en saps,
 el poses a les sabates
 per aïllar-te d'un fred
 que cala els ossos
 refredant el cos cansat.
 Sabates foradades,
 trencades per la misèria,
 contenen històries d'escassetat.
 Vas deixar la terra on vas néixer.
 La guerra i el feixisme van buidar el rebost.
 Anar cap al nord era la solució.
 Les espardenyes baden com badalla la gana.
 Entres en calor malgrat saps
 que la fredor de l'enyorança
 és difícil d'escalfar.
 El caliu de la família el separa un llarg camí,
 el dur treball et reconforta,
 t'obliga a no pensar.
 Aviat arribaran!!!

Haikus*Francesca Calaf*

Esperant pluja,
 riu sec, ple de còdols
 perillós camí.

El torrent d'aigua
 en el canal equivocat
 acaba en desert.

Ombra creixent
 el preludi de la nit.
 Hora dels somnis.

Les biblioteques
 silencioses, tan plenes
 d'històries.

Tinc*Cesc Gil*

Tinc un somriure que no sé definir,
 un foc que crema un temps bonic,
 un calendari entre esbarzers per enllestir,
 i un bes que de tu és lo més ric.
 També -tinc- una carta que no casa a la baralla,
 lo temps com sorra entre dits;
 una vida on la sang que em brolla
 fa brasa per vore't durant les nits.
 Tinc i retinc però res recordo ara
 tant dolç, com l'últim adéu vora lo camí:
 tu en un costat de la vida,
 Jo al marge del meu destí.

Tinc un buit que ressona
 indolent, aspre i rovellat.
 Per les nits es fa més present,
 com no sempre ordena el so,
 no el puc acompanyar.
 Siga el que hem vulgue dir
 faig de receptor tot esperant
 el compàs d'un blues
 que imagino molt trist, molt.
 Endreço persianes i partitures,
 en tal de rebre una llum humil
 i amb un llapis de cendra
 a la mà anotaré la sentida
 que puga teixir a les parets
 de casa, al carrer o al bancal.
 Tinc un buit que refila
 asserenat, suau i melangiós,
 per les nits es deixa anar,
 com no interpreto les lletres
 només em toca que ballar-les.

Pètals d'aigua*Blanca Deusad Ayala*

Pels pedregars de pols terrosa,
 el verd sobresurt
 tenyit de flors blanques i púrpures.
 Pètals escampats
 en un llit verd i esponjós
 que traspua aigua lluminosa.
 M'hi assec, i respiro l'enyor de tu.

Ibèria XX

Hèctor B. Moret

1 Tornarem a sofrir, tornarem a lluitar, tornarem a guanyar	11 Grândola, vila morena, terra da fraternidade...
2 Segur que tomba, tomba, tomba,...	12 Y menos mal que nos queda Portugal
3 Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia	13 Siempre te recuerdo vieja...
4 Euskadi ta Askasuna	14 Joaquina la Faiona té un floriol...
5 Nire aitaren etxea defendituko...	15 Aigo vos demanam, aigo, i vós, senyor, mos dau vent...
6 Soy el novio de la muerte...	16 No hi havia a València dos amants com nosaltres...
7 Negras tormentas agitan los aires...	17 Jo vinc d'un silenci antic i molt llarg...
8 Una, grande, libre	18 Tot el camp, és un clam...
9 Asturias, Patria querida...	19 Barcelona 92? Passem olímpicament
10 Spain is different	20 Boig per tu...

He vist passar lo millor dels meus pares

He vist passar tardes bellíssimes davant els meus ulls, amb més d'una solpostada freda. Potser la fredor venie de pensar que demà puc trobar-me sol. Vatres que sempre heu dut roba lleugera i antiga però no vella ni esgarrada, però que sempre us ha afavorit lo posat tot i la faena a fer, ara teniu les galtes primes mentre preneu la tebior del temps que passa just per deixar-hi un bes calmat.

He vist passar gent preocupada, endeutada, somrient, mentre creuava agendes i cites corrents, sincronitzava cançons amb una melodia enganxosa mentre deïa els vostres noms. Totes les cançons tenen un lligam on eixim reflectits. En el meu cas somio que faré de sastre, de pagès, de cuiner, de bona persona sobretot. Ho anotaré en un llibret mentre pensa en vatres i tot allò que em vareu ensenyar. Seré agraït i us ho llegiré a la voreta de l'orella mentre passen altres tardes i el temps no es faça escàpol.

He vist passar moltes situacions com viscudes les tinc, però mai he vist persones tant belles en el seu interior. És la nostra herència, ho palpo. No sabia explicar-ho científicament ni psicològicament però sí puc dir que he vist la vostra manera interior de ser com mai. Podria presumir de conèixer lo vostre abisme, el més bell que us compona però el que més em dol es haver-lo palpat i no poder-lo mirar de nou. Cada volta és més apagat. Ho heu entès bé, que us estimo?

He vist florir l'hort per tu, pare. He vist sargir la vida per tu, mare. He assaborit tardes precioses, tanmateix estem perdent sensacions, motius, constància, records, temps. Milers de detalls que vesteixen el silenci. Tossut com em sé seguiré omplint tardes vora vostra que després no siga tristesa de si hagués fet més. Estic content

de tenir-vos de referent i com a bones persones. Així seguiré creixent i aplicant-ho. Com a mal sastre o pagès o cuiner que sóc pararé més atenció ni que siga per fornir l'estança que m'acull amb els meus i un aire perfumat nodreixi tardes a venir.

He vist passar lo vostre lent caminar, agarradets de la mà, la preocupació d'omplir la nevera; fruita i pa que no falti. També he vist mostres d'estima que tranquil·litza el meu abisme interior. Vatres vau procurar per mi i no n'era conscient, pareix mentida com han canviat les coses. Pensava que ho tenia tot après però en vatres és florir de nou i a destemps. Quina ràbia tinc de no poder haver trobat altres tardes vora vostra. Em maleixo però tampoc vull mirar enrere. Les coses son així, va ser bell, i aixina han de ser.

He vist passar amics, veïns, bancals, mocadors humits, mans esteses, parents, llençols sense planxar, preocupacions de salut, he vist més medicaments dels habituals, riures i com agranàveu lo carrer del poble, fins i tot he vist com arribeu a estimar. He vist tantes coses amb els vostres ulls que em sorprèn no haver-m'hi fixat abans, potser la curiositat de fer la meua vida no m'ho ha permès però que ara em passarà amb ma filla.

He vist passar de tot però ara és present, em sento estimat i sé com estimar-vos. Viurem la nostra vida i omplirem agendes, cites, tardes, motius, besos i pensades.

Aquests darrers anys he vist passar molt amor, jo en silenci us pensaré igual que estimat em sabré. Gràcies pare, gràcies mare, si mai podeu convidar-me a una abraçada, un simple gest que vinga de vatres, jo hi seré.